26ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7002 — 16 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1909 — ՈՒՐԲԱԹ — 7 ՄՈՒՀԱՐԻՄ 1327 — 29 Janvier 1909 — 26me année — N. 7002

"ԱՐԵՒԵԼՔ„
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԴԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	80 Ղ.
» » վեցամսեայ	45 »
Դաւառներու համար տարեկան	108 »
» » վեցամսեայ	60 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան	25 Ֆր.
» » վեցամսեայ	20 »

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ

10 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آره‌ولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قره‌کین بویاجیان
درعلیه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 PARAS

ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ԳԻՒՂ ՄԸ ԱՃԵՑԵՑՈՒՑԻՉ ԳՈՐԾԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ամերիկեան որթատունկերով վերանորոգուած այգեստանց պակասները եւ տաւտաթաղի դրութիւնը գործադրելու եղանակը.— Առժամանակեայ որթատունկի դրութիւնը.—Փոքր թղթակցութիւն:

Այգեստաններու մէջ որ և է պատճառով յառաջ եկած պակասները ամբողջացնելու համար, երբեմն աղուրայի, երբեմն ալ տաւտաթաղի դրութեան կը հետեւին, ինչպէս ըսինք անցեալ անգամ, երբ խնդիրը՝ ամերիկեան որթատունկով վերանորոգուած այգեստանց վրայ կը կայանայ, այն ատեն տաւտաթաղի դրութիւնը անգործածելի է, քանի որ այդ եղանակով յառաջ գալիք որթատունկին արմատները տեղական տեսակէ ըլլալով, որթալուծի դէմ դնել, պէտք է այնպէս մը կարգադրել որ, յառաջ գալիք նոր որթատունկին արմատներն ալ ամերիկեան տեսակէ ըլլան:

Երբ նոր Աշխարհի որթատունկերու վրայ պատուաստուած այգիի մը մէջ, տեղ տեղ պակասներ յառաջ գան, պէտք է այդ պակասներուն բոլորտիքը գտնուած որթատունկերէն մէկուն արմատէն քաշած ճիւղը պատրաստել տաւտաթաղի համար, այս մասին անհասիկ հետեւելիք ճամբան:

Հողին տակէն քշած, հետեւաբար ամերիկեանին պատկանող այդ ճիւղը կարելի եղածին չափ շուտ երկնցնելու է, ասոր համար, այդ ճիւղը կրող որթատունկին տակը բացէք շրջանակի ձեւով և առատ աղբ լեցուցէք, այս գործողութիւնը տարւոյն ո և է եղանակին մէջ կրկատարուի, այդ աղբը, երկու ծառայութիւն պիտի կատարէ, նախ՝ յառաջիկայ տարի, այդ ճիւղին երկարելուն պիտի օգնէ, երկրորդ՝ այդ ճիւղը արտադրող մայր տունկին չը տկարանալուն պիտի ծառայէ:

Մէկ տարուան մէջ այդ ճիւղը $1^1/_2$-2 մէթր երկարութեան կրնայ հասնիլ, միայն նայելու է որ երկրորդական ճիւղեր ծագում չառնեն այդ գլխաւոր ճիւղին վրայ, ատոր ալ առաջքը առնելը դիւրին է, տարուան ընթացքին մէջ, հետզհետէ մկրատեցէք զգուշութեամբ այդ երկրորդական ճիւղերը և աշխատեցէք միայն որ ամբողջ անձը՝ երկարութեանը ծառայէ:

Տարի մը վերջը, գարնան սկիզբները, այդ երկարած ճիւղը կրնաք փոսին մէջը պառկեցնել և տաւտաթաղը կատարել, նոյն տարուան մէջ, պատուաստի եղանակին ալ անմիջապէս կրնաք պատուաստը ընել. բնաւ մի զարմանա՛ք, եթէ տարի մը վերջը խաղող տեսնէ՛ք, այդ նոր որթատունկին վրայ: Տաւտաթաղին յաջորդ տարին, նոր որթատունկը՝ մայր-տունկէն կտրելու է, հակառակ պարագային, այս վերջինը չափազանց կը տկարանայ:

Սա ալ չմոռնանք ըսելու թէ՝ կան ամերիկեան ցեղին պատկանող որթատունկի տեսակներ որոնք արմատէն ճիւղ չեն արձակեր, կարծր փայտ ունեցող տեսակները այս դասակարգին կը պատկանին:

Այս տեսակ պարագաներու մէջ, աղուրայի դրութիւնը անխուսափելի է, միայն թէ պէտք է որ պակասին տեղ անկուելիք աղուրան երկու տարուան ըլլայ, հետեւաբար լաւ մը արմատացած և պատուաստուած, աղբն ալ խնայելու չէ. շուրջը գտնուած որթատունկերուն, դէպի նոր տնկուած աղուրան երկարող ճիւղերն ալ կարճեցնելու և կամ դէպի հակառակ կողմը կապելու է, որպէս զի անոր վրայ շուք ընելով, արագ զարգանալուն արգելք չըլլան:

Այս առթիւ կ'ուզենք պարագայ մըն ալ մէջ բերել և վերջացնել այս խնդիրը, որ ինչպէս տեսնուեցաւ բաւական կարեւոր է, այգեգործին համար:

Կան այնպիսի տեղեր ուր հողը չափազանց յարմար ըլլալով որթատունկին, անկէէն և վրան ալ պատուաստելէն վերջը, 2րդ տարիէն սկսեալ խաղողի արտադրութիւնը կ'բսկսի, 3րդ տարին արդէն մեծագոյն քանակին (աղամի մըքտար, maximum) հասած է. այդ կարգի արգասաբեր կիմաներու և հողերու մէջ, ուշադրակի տեղական տաւտաթաղեր կատարել կարելի է. այսինքն արմատ ամերիկեան եղող որթատունկին վերի ճիւղերէն (որ տեղական տեսակէ է, դոր օրինակ չավուշ, եաբունճաք, ռազմը ևն.) յարմարագոյնը ընտրել և զայն տաւտաթաղ ընել:

Այս եղանակաւ առաջ եկած նոր որթատունկը, որ պակասը կ'ամբողջացնէ, բոլորովին (այսինքն թէ՝ արմատով և թէ ճիւղերով) տեղական եղած կ'ըլլայ:

Հիմայ պիտի առարկուի թէ՝ որթալուծի աւերումներուն չպիտի կրնայ դիմադրել այդ նոր տունկը. ճիշդ է. բայց միւս կողմէն պէտք չէ մոռնալ թէ՝ որթալուծը 2—3 տարուան մէջ չը կրնար ամբողջացնել իր աւերումները, մանաւանդ արգասաբեր հողերու մէջ. 5—6 տարի պէտք է շա՛ նգամ այդ աւերիչ միջատին. 5—6 տարուան մէջ ալ, արբ ալան Իւսկիւսարը կէչիր, այսինքն այդքան ժամանակամիջոցի մը մէջ, նոր որթատունկէն պէտք եղածին պէս օգտուեցանք. հետեւաբար երբ որթալուծի հեւանօք, անոր արտադրութեան քանակը կ'իջնէ, զայն կը խլենք և նոր տաւտաթաղ մը կը կատարենք, որ իր կարգին դարձեալ 5—6 տարի կը տեւէ:

Այս դրութեամբ 5—6 տարին անգամ մը նորոգուող որթատունկերուն, առժամանակեայ որթատունկ (մուվագգաթ քիթիւկ, ceps provisoires) անունը կուտան: Ֆրանսայի հարաւային նահանգներուն մէջ ընթացիկ կերպով կատարուած գործողութիւն մըն է:

Թուրքիոյ որթալուծէն վարակուած խիստ բարեբեր տեղերուն մէջ (Մաղնեսա, Թիրէ, Ուրլա ևն.) ալ այս տեսակ դրութիւն մը կրնայ գործադրութեան դրուիլ և օգտակար ըլլալ, դիւրութեան և խնայողութեան կրկին տեսակէտներով:

Ն. Գ. ԴԱԼՖԱՅԵԱՆ

ՓՈՐՔ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

(Տ. Մ. Կ. Էսիրճեն).— Անհասիկ նոր և համբերատար աշխատութիւն մը ուր մանրաման կերպով նշանակուած են երկրագնդի այլ և այլ մասերուն երկրագործական վիճակը, 20րդ դարու սկիզբը, հանդերձ վիճակագրական տեղեկութիւններով:

L'Agriculture et les institutions agricoles du monde, au commencement du XX ciècle par L. Grandeau. 4 vol. 2929 pages, 555 photogravures et nombreuses cartes. 50 frs. Paris.

(Փ. Գ. Պուլսա).— Ձիթենիի ճանճը (զէյթունի սինէյի, mouche de l'olivier, dacus oleae) Ֆրանսայի և Իտալիոյ մէջ ալ մեծ աւերներ կը գործէ. յառաջիկային կը խոստանանք նուիրել մի քանի Ասուլիս այդ սոսկալի ճանճի մասին:

(Ա. Կ. Կիւմիւշխանէ).— Քալիֆորնիոյ մէջ ծառատնկութիւնը հսկայաքայլ յառաջդիմելու վրայ է. 1902էն սկսեալ, պտուղի արտադրութիւնը մեծ կարեւորութիւն առած է. այսպէս.

80	միլիոն	քիլօ սալոր
15	»	» խնձոր
8	»	» խաղող
30	»	» այլ և այլ չոր պտուղներ
280	»	» լիմոն և նարինջ

Աւելորդ է ըսել թէ՝ այդ թուականէն ի վեր, այս թիւերը խոշորցած են ալ աւելի, շնորհիւ երկրին գաղջ և խոնաւ կլիմային: Իզմիրի հանրածանօթ թզենին ալ, սքանչելի արդիւնք կուտայ արդէն Քալիֆորնիոյ մէջ 1889էն ի վեր, կառավարութեան ըրած անհիւրջ զոհողութեանց շնորհիւ:

(Տ. Մ. Սեպանիկ). — Մաքիներու վիժումը մինչեւ հիմայ տարափոխիկ հանգամանք մը առած չէր, որչափ որ կը յիշենք. շատ հաւանական է որ կովերէն փոխանցուած է ձեր հօտին, դիմեցէ՛ք անմիջապէս ձեր նահանգին անասնաբոյժ քննիչին, միւս կողմէ ալ՝ մաքրողական և հականեխական միջոցներ ձեռք առէք, առանց վայրկեան մը կորսնցնելու:

(Կ. Տ. Պուլսա).—Անհասիկ Ֆրանսայի մէջ խողակի արտադրութեանց քանակը 1907 և 1908 տարիներուն մէջ.

	Միլիոն հաշիւով մէն մի տուփի բաժինը
քիլօ (թաց)	քիլօ (թաց)
1907. 8,396,201	44,575
1908. 8,409,229	44,951

Թուրքիոյ մէջ տարեկան արտադրուած խողակի մասին մանրաման վիճակագրութիւններ չունինք դժբախտաբար՝ մօտաւորապէս՝ 10 միլիոն քիլօն չանցնիր. երբ շերամաբուծութեան վերաբերեալ բոլոր գիտական գործառնութեանց անմիջական հսկողութիւնն, երկրագործական նախարարութեան անցնի, այդ պակասն ալ անշուշտ՝ կը լրանայ ապագային և գաւառաց մէջ գտնուած շերամաբուծական քնիչիներն ալ, աւելի օգտակար կը հանդիսանան հանրութեան:

(Գ. Մ. Գարբայ). — Ձեր առաջարկը փորձուած է արդէն Ֆրանսայի մէջ անցեալ տարի Պ. Էչօն Բօչէի կողմէ: Երբ ողկոյզ կրող բարտնակներուն ծայրերը, 100ին 12—15 համեմատութեամբ չաքար պարունակող ջրին մէջ մացնելով, թողեալ ըլլաք, խաղողը աւելի շուտ կը հասուննայ. շատ անգամ 10—18 օր տարբերութիւն մը կը տեսնուի, ինչ որ խիստ թանկագին է անոնց համար՝ որոնք՝ կանուխէն խաղող հասցնելով, սուղ ծախել կ'ուզեն:

Անհասիկ գործնական եղանակը. ողկոյզներուն վրայ հատիկները երեւալէն վերջը, բարտնակներուն ծայրերը կը ծռեն զգուշութեամբ և վերի համեմատութեամբ չաքարաջուր պարունակող ջիներու մէջ կը մացնեն և թեթեւ մը կը կապեն, 3 շաբաթ այսպէս ձգելու է, մերթ ընդ մերթ չաքարաջուրը նորոգելով:

Ցառաջիկայ տարի փորձեցէք և արդիւնքն ալ մեզ հաղորդեցէ՛ք. բնական է որ այսօրինակ փորձեր մեծ տարածութեան մը վրայ չեն կրնար կատարուիլ:

(Ա. Կ. Էսրեմիս). — Նոր դրութեամբ ձիթաւուղի գործարան մը հաստատելու փափաք ունիք. ահաւասիկ ձեզի մի քանի Ֆրանսական գործարանաց հասցէներ. ուղղակի դիմեցէք և յատակագիծ ու նախահաշիւ ուղեցէք.

Mabille Frères à Amboise (J. et Loire)
Marmovier à Lyon. (Rhône).
Lobin à Aix-in-Provence. (R. du Rhône).

ՆՈՅՆ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

Յ. ԱԲԷԼԵԱՆ ԵՒ Ա. ԱՐՄԷՆԵԱՆ ԹԱՏԵՐԱԽՈՒՄԲԸ

ԱՐՄԷՆԵԱՆԻ ԵՒ ՈՍԿԱՆԵԱՆԻ ՇՔԱՇԱՆԴԷՍՆԵՐԸ

Արմէնեանի ի պատիւ արուած Բ. չքահանդէսը ուրբաթ գիշեր տեղի ունեցաւ յաջող կերպով: Իտալական խաղ մըն էր, Ճէրօլամօ Պովէթթիի հեղինակութիւնովը. Անգլիհեռն կամ Անգլնի չեն ծնվում:— Քարլ Մօրէթթի (Արմէնեան) պանդային հաղուագիտ մըն է որ ակամայ պատիւ մը փրկելու համար կ'անազնուանայ, ի՛նք որ ամենազնիւ երիտասարդ մըն է: Էլիզա Մօրէթթի (Տիկին Արմէնեան) դիւրափոփոխ, պչրասէր և թեթեւ նկարագիրով կին մըն է, որ իր ամուսինը կը խաբէ ամենասորին եղանակով մը, անոր վերարկու մը նուիրելով, զաւկին նոր հագուստներ հագցնելով՝ մի՛շտ կարծեցնելով թէ տունին մէջ, ամուսինին բացակայութեանը, կար կարելով կը շահէր այդ դրամները: Հանկարծ կեանքը այդ տեսակ կիներուն համար չէ: Անոնք թրչիլ, սաւառնիլ կ'ուզեն դէպի ճոխութեան բարձունքները: Եւ Էլիզա կը գտնէ Բէբինօ Սրգիմոնոսի (Բերոյեան) անօրէնը ա՛յն պանդային ուր իր ամուսինը կ'աշխատի: Տեղի տալը անխարագիր, անկարգ կիներուն համար սուրճ մը առնելու չափ դիւրին է: Այդ միջոցին պանդային մէջ գողութիւն մը տեղի կ'ունենայ. զեղծարարին կինը դրամը կը բերէ հաշուապահին կը յանձնէ ամուսինը փրկել տալու համար. Բարլ այդ դրամով կնոջը պարտքերը կը վճարէ և ահա ազնիւ մարդը անազնիւ կը դառնայ, եօթը տարի բանտարկութեան դատապարտել տալով միւս պաշտօնեան: Այս վարդապետութիւնը հին է Ռուսոյին չափ: Բայց նոր է իրօք զգացում: Արմէնեան չատ յաջող կերպով ներկայացուց յիմարութեան նոսպան, երբ լսեց, երբ զգաց թէ այդ մթնոլորտը պղծուած էր ուրիշ մարդու մը շնորհովը, երբ խորհեցաւ թէ իր կնոջը երակներուն մէջ ուրիշի մը արիւնը կը քալէր. Արմէնեանի լաւագոյն դերերէն մէկն է Մօրէթթիինը. յուզումը, յիմարական նոսպան, պչրասէրի և ատելութեան սատակութիւնները ատկէ աւելի ուժգին կերպով չէր կրնար արտայայտուիլ: Պահ մը մարդ այդ տիպարին մէջ կը մտնէ, անոր հետ կը զգայ, անոր ընդվզումները կ'ունենայ, ա՛յնքան իրական և ջղային կերպով կ'ապրէր Արմէնեան իր դերը: Տիկին Արմէնեան և Ոսկանեան անչանգ թերութիւններ միայն ցոյց տուին. Ոսկանեան յաջողած էր ըմբռնել համակրելի, վաւաշտ, հնաղարեան Օրլանտոյի (Էլիզայի հայրը) անձը: Տիկին Զապէլ, ինչպէս միշտ, յաջող էր: — Անգլիհեռն խօսելու եղանակը (Թրխմեան Պէռնարի) բաւական խնդուքներ պայթեցուց սրահին մէջ. Արմէնեան՝ իր թարգմանի տարաղովը, անճանաչելի և տարօրինակ էր. իսկ Միրաթի, յոյն դերասանը որ անգլիացիին դերը կատարեց, այնքան կը նմանէր անգլիացիի որքան էսքիմացին՝ Բարիզցիին:

Արմէնեան՝ Մխիթարեան հայրերուն կողմէ քնարաձեւ շքեղ ծաղկեփունջ մը ստացաւ հետեւեալ քառեակովը.

Առ հանճարեղ եւ սիրելի սանն մեր դերասան Արմէն Արմենեան

Մխիթարեան հարց դու չը քնար ծաղիկ,
Յաղթութեանդ ի՞նչն ընկալ դայս փնջիկ,
Կը թոռմին ծաղկունք՝ բայց անմահ է սէր,
Որ քեզ կ'ընծայէ զայս դոյզն նուէր:

* * *

Երկուշաբթի գիշեր Ոսկանեանին ի պատիւ ներկայացուած խաղն էր Մարդկութեան Բարեկամները, Գերմանացի գրագէտ Ֆիլիբի երկասիրութիւնը: Թեզը կը յիշեցնէ գրեթէ Տօքթըր Շթօքմանը. միայն իրադարձութիւններն են որ քիչ մը տարբեր գոյն մը կուտան: Մարդկութեան բարերարները անո՛նք են որոնք անծանօթ մնացած են և կը կոչուին մարդկութեան թշնամիներ: Նիւթը չա՛տ բարձր է, ցնցող և գաղափարային. վերջաւորութիւնը թոյլ և վիպական պայմանադրական է և չտպաւորեր: Անահիտ և Ոսկանեան անթերի կերպով խաղացին. Անահիտ հիանալիօրէն պատկերացուց սիրային խոստովանութեան վայրկեանը, առանց չափազանցութեան, համակրելի, միամիտ. Բերոյեան ալ սիրահարի դերին մէջ սիրուն էր. զսնող, աշխատասէր և պատուական դերասան է Բերոյեան. իսկ Ոսկանեան կանխակալ կարծիքներու դէմ մաքառող, սիրողէ աւելի գիտութեան մարդ, ցուրտ և իմաստասէր. այդ անցքը ըմբռնել կարենալու համար ընդունակ միտք մը ունենալու էր անպատճառ. և Ոսկանեան ունի տաղիք. ժողովրդական թատրոնի պաշտպանը ժողովրդական նուէրներ ստացաւ. պէտք է անաչառօրէն խոստովանիլ որ դերասաններուն մեծամասնութիւնը չէր սորված իր դերը պէտք եղած կերպով: Քանի մը գիծեր Ոսկանեանի կեանքէն:

Յ. Ոսկանեան՝ Շամախցի կօշկակարի մը զաւակն է: Ծնած է 1888ին: Շա՛տ պզտիկ արդէն ստիպուած էր գործարանի մը մէջ աշխատելու վեց հոգիէ բաղկացած իր ընտանիքին օգնելու համար: Մինչեւ 12 տարեկանին կարդալ գրել չէր գիտեր: 1896ին է որ կը բացուի Բագուի մէջ կիրակնօրեայ ուսումնարան մը ուր միայն ռուսերէն կը սորվեցնէին և ուր Ոսկանեան զարգացումին ճաշակը սկսաւ առնել: Կիրակիէ կիրակի ի՞նչ կրնար սորվիլ մարդ: Օր. Վարիա Տէր Թոմասեան յանձն առաւ բարեսրտաբար իրիկուններն ալ դասեր տալ Ոսկանեանի, աշխատանոցէն վերադառնալէ ետքը: Երեք տարի ետքը Ոսկանեան յաջողեցաւ քաղաքային Միքայէլեան ուսումնարանի մինչեւ հինգերորդ դասարանը բարձրանալ, անկէ անցնելու համար, իր ազնիւ դասախօսներուն միջոցով, տեխնիքական ուսումնարանը: Այդ տարիներն էր որ Ոսկանեան սկսած էր բուռն կերպով սիրահարուիլ թատրոնին. արդէն նիւթական կացութիւնը չէր ներեր ուսումնարանին ամբողջ շրջանը աւարտելու: Ամէն գիշեր կ'երթար ներկայացումներ տեսնելու: 3-4 տարի մասնակցելէ ետքը ամենափոքր դերերով, 1903ին դերասան Սահմանեանի ղեկավարութիւնով կազմուած խումբին միացաւ, Անդր-Կասպեան երկիրը շրջելու համար: Ցետոյ ուսուցիչ մը վարձեց իր բրած խնայողութիւններովը, և այսպէս մարզուելով, յաջողեցաւ 1904ին Մոսկուա երթալ ու չնորհիւ բրօֆէսէօր Ուխտոլի Զոմտեղի գեղարուեստական կուրսերուն մասնակցիլ, միեւնոյն ատեն յանախելով տրամադիքական և երաժշտական դասընթացքները: 1905ին կը պայթի Մոսկուայի սարսափելի յեղափոխութիւնը և ամէն բան տակնուվրայ կ'ըլլայ: 18 հոգիէ բաղկացած քննիչ մասնախումբը որ գոյութիւն ունէր առաջ, և որուն կ'անդամակցէր նաեւ Ոսկանեան, չեն ընդունուիր, իբրեւ վնասակար տարր: Քիչ ետքը կուլտուրական միութիւնը Տիկին Հրաչեայի «ուէժիսէօր»ութիւնովը թատերախումբ մը կը կազմէ, որուն մէջ կը մտնէ Ոսկանեան առաջնակարգ դերեր կատարելու համար, թերեւս կարող դերասաններու չգոյութեանը պատճառով:

1907ին Աբէլեանէ ղեկավարած թատերախումբին մէջ կը մտնէ ու մինչեւ այսօր ա՛ռ կը շարունակէ իր գործը: Դիտաւորութիւններէ, վիշտերէ ու «Արցունքի Հովիտ»ներէ անցնելով կը հասնի Ոսկանեան իր այսօրուան դիրքին: Ինչպէս մէկ քանի անգամ առիթը ունեցած եմ ըսելու, անիկա ապագայ ունի, և կը խոստանայ ըլլալ առաջիկային կատարեալ դերասան մը: Բրոնիկ, որ Ոսկանեանի խմած սուրճին չափ... երկարեցաւ, վերջացնելու համար, աւելցնեմ որ Մարդկութեան Բարերարներէն առաջ ներկայացուցին մէկ արարուածով էքիւս մը, Դիւբական Հնչիւնները զոր Ոսկանեան թարգմանած է շոգենաւին մէջ դէպի Տաճկաստան ըրած իր ճամբորդութեան մէջոցին:

Անահիտ հոս իր տարրին մէջ չէր, և ներկայացումը պէտք եղած արտիստական խստապահանջ նրբութիւններով չկատարուեցաւ:

ՏԷՐՈ ԹԻԿՆԱԹՈՒՌ

1909

"ԱՄԵՆՈՒՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑԸ„

Հրատարակուց՝ ԹԷՈԴԻԿ
Ամբողջ հատորը՝ ՈՐՔԱՆՈՅԻՆ

Այս տարեցոյցներուն տարեցոյցը, զոր այնքան թիւով սիրուած գրիչներ ճոխացուցեր են իրարմէ աւելի չանգրգռական նիւթերով, ե՛ս Թէոդիկին քով տեսակ մը որդեգրութիւն կը դանեմ, ինչ որ գրեթէ ամբողջական հեղինակութեան մը կը մօտի: Բոլոր գրուածներն ալ իր խնամքին յանձնուած գոհարներ են, և իրեն կը պատկանին. դրամը տալով գոհարը գնելու և Որբանոցին ալ ձեռնտուութիւն մը ընելու է:

Իւրաքանչիւր ամիսներու չանգրգռական վերլուծումը Թէոդիկի կողմէ կատարուելէ ետք, աչքի առջեւ կ'ունենանք վաղայաղորդ չանգրգռականութիւններ: Կամքի մեծ հերոս մը, առաջին հերն է Թէոդիկի այս տարեցոյցին մէջ. Գրիգոր Օտեանն է ան, Վահրամ մանկուտանեալ հռչակաւորը, չի ճաղարեր, կը խոյանայ. «որ և է ձեւի մէջ, ամէն տոյի (էլիզայի հայրը) անձը: Տիկին Զապէլ, ինչպէս միշտ, յաջող էր: — Անգլիհեռն խօսելու եղանակը (Թրխմեան Պէռնարի) բաւական խնդուքներ պայթեցուց սրահին մէջ. Արմէնեան՝ իր թարգմանի տարաղովը, անճանաչելի և տարօրինակ էր. իսկ Միրաթի, յոյն դերասանը որ անգլիացիին դերը կատարեց, այնքան կը նմանէր անգլիացիի որքան էսքիմացին՝ Բարիզցիին:

Արմէնեան՝ Մխիթարեան հայրերուն կողմէ քնարաձեւ շքեղ ծաղկեփունջ մը ստացաւ հետեւեալ քառեակովը.

Առ հանճարեղ եւ սիրելի սանն մեր դերասան Արմէն Արմենեան

Մխիթարեան հարց դու չը քնար ծաղիկ,
Յաղթութեանդ ի՞նչն ընկալ դայս փնջիկ,
Կը թոռմին ծաղկունք՝ բայց անմահ է սէր,
Որ քեզ կ'ընծայէ զայս դոյզն նուէր:

* * *

Երկուշաբթի գիշեր Ոսկանեանին ի պատիւ ներկայացուած խաղն էր Մարդկութեան Բարեկամները, Գերմանացի գրագէտ Ֆիլիբի երկասիրութիւնը: Թեզը կը յիշեցնէ գրեթէ Տօքթըր Շթօքմանը. միայն իրադարձութիւններն են որ քիչ մը տարբեր գոյն մը կուտան: Մարդկութեան բարերարները անո՛նք են որոնք անծանօթ մնացած են և կը կոչուին մարդկութեան թշնամիներ: Նիւթը չա՛տ բարձր է, ցնցող և գաղափարային. վերջաւորութիւնը թոյլ և վիպական պայմանադրական է և չտպաւորեր: Անահիտ և Ոսկանեան անթերի կերպով խաղացին. Անահիտ հիանալիօրէն պատկերացուց սիրային խոստովանութեան վայրկեանը, առանց չափազանցութեան, համակրելի, միամիտ. Բերոյեան ալ սիրահարի դերին մէջ սիրուն էր. զսնող, աշխատասէր և պատուական դերասան է Բերոյեան. իսկ Ոսկանեան կանխակալ կարծիքներու դէմ մաքառող, սիրողէ աւելի գիտութեան մարդ, ցուրտ և իմաստասէր. այդ անցքը ըմբռնել կարենալու համար ընդունակ միտք մը ունենալու էր անպատճառ. և Ոսկանեան ունի տաղիք. ժողովրդական թատրոնի պաշտպանը ժողովրդական նուէրներ ստացաւ. պէտք է անաչառօրէն խոստովանիլ որ դերասաններուն մեծամասնութիւնը չէր սորված իր դերը պէտք եղած կերպով: Քանի մը գիծեր Ոսկանեանի կեանքէն:

Յ. Ոսկանեան՝ Շամախցի կօշկակարի մը զաւակն է: Ծնած է 1888ին: Շա՛տ պզտիկ արդէն ստիպուած էր գործարանի մը մէջ աշխատելու վեց հոգիէ բաղկացած իր ընտանիքին օգնելու համար: Մինչեւ 12 տարեկանին կարդալ գրել չէր գիտեր: 1896ին է որ կը բացուի Բագուի մէջ կիրակնօրեայ ուսումնարան մը ուր միայն ռուսերէն կը սորվեցնէին և ուր Ոսկանեան զարգացումին ճաշակը սկսաւ առնել: Կիրակիէ կիրակի ի՞նչ կրնար սորվիլ մարդ: Օր. Վարիա Տէր Թոմասեան յանձն առաւ բարեսրտաբար իրիկուններն ալ դասեր տալ Ոսկանեանի, աշխատանոցէն վերադառնալէ ետքը: Երեք տարի ետքը Ոսկանեան յաջողեցաւ քաղաքային Միքայէլեան ուսումնարանի մինչեւ հինգերորդ դասարանը բարձրանալ, անկէ անցնելու համար, իր ազնիւ դասախօսներուն միջոցով, տեխնիքական ուսումնարանը: Այդ տարիներն էր որ Ոսկանեան սկսած էր բուռն կերպով սիրահարուիլ թատրոնին. արդէն նիւթական կացութիւնը չէր ներեր ուսումնարանին ամբողջ շրջանը աւարտելու: Ամէն գիշեր կ'երթար ներկայացումներ տեսնելու: 3-4 տարի մասնակցելէ ետքը ամենափոքր դերերով, 1903ին դերասան Սահմանեանի ղեկավարութիւնով կազմուած խումբին միացաւ, Անդր-Կասպեան երկիրը շրջելու համար: Ցետոյ ուսուցիչ մը վարձեց իր բրած խնայողութիւններովը, և այսպէս մարզուելով, յաջողեցաւ 1904ին Մոսկուա երթալ ու չնորհիւ բրօֆէսէօր Ուխտոլի Զոմտեղի գեղարուեստական կուրսերուն մասնակցիլ, միեւնոյն ատեն յանախելով տրամադիքական և երաժշտական դասընթացքները: 1905ին կը պայթի Մոսկուայի սարսափելի յեղափոխութիւնը և ամէն բան տակնուվրայ կ'ըլլայ: 18 հոգիէ բաղկացած քննիչ մասնախումբը որ գոյութիւն ունէր առաջ, և որուն կ'անդամակցէր նաեւ Ոսկանեան, չեն ընդունուիր, իբրեւ վնասակար տարր: Քիչ ետքը կուլտուրական միութիւնը Տիկին Հրաչեայի «ուէժիսէօր»ութիւնովը թատերախումբ մը կը կազմէ, որուն մէջ կը մտնէ Ոսկանեան առաջնակարգ դերեր կատարելու համար, թերեւս կարող դերասաններու չգոյութեանը պատճառով:

1907ին Աբէլեանէ ղեկավարած թատերախումբին մէջ կը մտնէ ու մինչեւ այսօր ա՛ռ կը շարունակէ իր գործը: Դիտաւորութիւններէ, վիշտերէ ու «Արցունքի Հովիտ»ներէ անցնելով կը հասնի Ոսկանեան իր այսօրուան դիրքին: Ինչպէս մէկ քանի անգամ առիթը ունեցած եմ ըսելու, անիկա ապագայ ունի, և կը խոստանայ ըլլալ առաջիկային կատարեալ դերասան մը: Բրոնիկ, որ Ոսկանեանի խմած սուրճին չափ... երկարեցաւ, վերջացնելու համար, աւելցնեմ որ Մարդկութեան Բարերարներէն առաջ ներկայացուցին մէկ արարուածով էքիւս մը, Դիւբական Հնչիւնները զոր Ոսկանեան թարգմանած է շոգենաւին մէջ դէպի Տաճկաստան ըրած իր ճամբորդութեան մէջոցին:

Անահիտ հոս իր տարրին մէջ չէր, և ներկայացումը պէտք եղած արտիստական խստապահանջ նրբութիւններով չկատարուեցաւ:

ՏԷՐՈ ԹԻԿՆԱԹՈՒՌ

"ԱՐԵՒԵԼՔ„ի ԹԵՐԹՕՆԸ — ՐԱՖՖԻ

ՍԱՄՈՒԷԼ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ

(110)

Դ.

ՁՈՒԻԹԱՅ

Հիւրերից իւրաքանչիւրի մօտ կանգնած էր մի-մի ծաղկապակ պատանի և, մի ձեռքով բռնած գինու արծաթեայ խառնարանը, իսկ միւս ձեռքով՝ արծաթեայ թասը, մատուցանում էին անուշահոտ բմպելին: Մի խումբ երաժիշտներ, վրանի առջեւում կանգնած, ածում էին զանազան նուագարանների վրայ և անլսելի ձայնով երգում էին:

Ճաշը տեւեց բաւական երկար: Պատանի Արտաւազդը, կարծես թէ, ասեղների վրայ նստած լինէր, անհամբերութիւնից սկսեց ձանձրանալ: Նրան չէին գրաւում՝ ոչ գուսանների անընդհատ երգերը և ոչ նուագարանների քաղցր հնչիւնները,—նա բոլորովին ուրիշ դանկութիւններ ունէր: Որսորդութեան գնալու մասին առաջին անգամ նա խօսք նետեց, որովհետեւ նրան ամէն համարձակութիւն ներվում էր:

—Քեռի,—դարձաւ նա դէպի Մերուժանը թպտալով,—բանակը դեռ եւս քանի՞ օր պէտք է այստեղ մնայ:

—Երեք օր:

—Օ՜հ, դա շատ երկար է, Աստուած վկայ, շատ երկար է... պատասխանեց նա, գեղեցիկ երեսը անբաւականութեամբ խոժոռելով:—Ի՞նչպէս պէտք է անցկացնենք այդ երեք անտանելի օրերը:

—Ինչպէս որ քո սիրտը կը կամենայ,—ասաց Մերուժանը, փայփայելով նրա սիրուն գլխակները:

Պատանին չրթունքները մօտեցրեց Մերուժանի ականջին, փսփսաց.

—Եթէ գիտենաս, թէ ո՞րքան ժամանակ է, որ ես որսի չեմ գնացել, բոլորովին կը զարմանաս:

—Ո՞րքան ժամանակ է, սիրելիս:

—Այն օրից, որ մեր տանից դուրս եմ եկել:

—Դա փոքր ժամանակ չէ, մանաւանդ քեզ համար: Դու, կարծեմ, որսորդութիւն սիրում ես, Արտաւազդ:

—Սաստիկ: Երբ մեր տանն էլ, եշ՛ էշ շաբաթը մի քանի անգամ որսի չը գնայի, ինձ այնպէս կը թուէր, թէ մի լաւ բան, չա՛տ լաւ բան կորցրել եմ:

Մերուժանը սկսեց բարեսրտութեամբ խնդալ:

—Երեւի, Սամուէլն էլ սիրում է,—դարձաւ նա դէպի քրոջ որդին:

Որդու փոխարէն պատասխանեց հայրը.

—Սամուէլը ամենափոքր հասակից սիրում էր որսորդութիւն: Մեր ամրոցի թռչունները հանգստութիւն չունէին նրա ձեռքից, երբ դեռ ասն տարեկան ազայ էր: Իսկ այժմ չը գիտեմ հետեւո՞ւմ է իւր հին սովորութիւններին, թէ ոչ:

—Ես իմ սովորութիւնները հետեւութեամբ չեմ փոխում,—պատասխանեց Սամուէլը, ժպտալով:—Որսորդութիւնը իմ ամենասրտագին զուարճութիւններից մէկն է:—Եւ դառնալով դէպի Մերուժանը, հարցրեց.—այդ կողմերում, Արաքսի ափերը, ասում են, խիստ հարուստ են վայրենի երէներով:

—Այո՛, հարուստ են,—ասաց Մերուժանը, մի առանձին հեգնութեամբ:—Արշակունի թագաւորները Արարատում բազմացրին վայրենի երէները միայն: Ճանհաները չէին ցամաքացնում, գետեղերքի ինքնօրէն բուսած ծառաստանները չէին կտրում, որպէս զի թռչունների և երէների ապեցութեան համար պատսպարաններ լինէին:

Սամուէլի հայրը մեծ ցանկութիւն ունէր, որ որդուն մի որ և է առիթով ներկայացնէր պարսկի զօրապետներին, և նրա կատարելութիւնների մասին փոքր ինչ գաղափար տար նրանց: Իսկ առ այժմ, քանի դեռ կռիւների հանդէսներ չը կայցին, որսորդութիւնը ամենահարմար միջոցներից մէկն էր, որի մէջ Սամուէլը կարող էր ցոյց տալ իր քաջութիւնը:

Սամուէլը, հասկանալով հօր փափագները մատեց օգուտ քաղել նրա տրամադրութիւնից: Նա դարձաւ դէպի Մերուժանը, հարցնելով,

—Դուք՞ վճռել էք անպատճառ երեք օր բանակը պահել այստեղ:

(Սկիզբը մյուս էջում)

ԴՈՒՐԴՈՒՐԻՆ ԴՍԱԳՆ

«Մոլ իշնէ։ Մոլ իսամ։ Մոլ իսենա։ Դամ մը ելար Բոմի դիսաց վիկվիրի վմաս Նոգիրը»։ Իսիամենց նաղոիգի ու ժամ ելելոց մի։ Ամոփանեն մի ի գուգնամն ոչնո մը վիօյեց-թիդը։ Ամգանարեն հաչ-ուժարաց Բռնեռնու Եվատենս գաղմի գիժա։ Եմ ի գանը մատի ամտնշամաշ։ Ամ գոգի հաղանիսն գաղամի ամտանամ ի գանիրաց Իսմկեռամ-սով «Մր Բաչ»։ Աչենամշամ վն ոգիաշվիրաց Ֆամ գրմի ի գիկ։ Ամլիրաշգամնամ մի մշնգնոցմի փամ մեծգանեռաց հիլյաս շեր գանիոգաս մի ի գենիգաս ոշնօգպի մը։

«Լամանգանս գաղեամ ենիգեամ։ Գոգենս

Ամենեամ։ Բարամ մամ։ Ամ գանգամ մի։ Ամանենաջ ամրաց ենիգաղի յագլմար վամ։ Գորաց

մի գանանե իսգանենաի գաղշմեռ։

։ գանեռնիգամ ի գանը չսե գր։

—։ գանեռան

։ Ամ գանեռամ յագամաց մի իսամաց գանաց։ Ամ գանեռամ ի գանիրաց ենիգաղամ։ Ամ գանեռամ գանամ գանամ։ Ամ գանեռամ գանամ։

։ վամե շեր ենիգա ռամգի

Գանգամ

ադն (գանգենս շենվի) ար մե գաներ գամ։ Վամշամ գանամ մի ամ իսի ի գանեռամ։ Ամ գանեռամ գանամ։ Ամ գանեռամ գանամ։

։ գանեռամ մի գանեռամ։ Ամ գանեռամ գանամ։ Ամ գանեռամ գանամ։ Ամ գանեռամ գանամ։

։ գանեռամ մի գանեռամ։ Ամ գանեռամ գանամ։ Ամ գանեռամ գանամ։ Ամ գանեռամ գանամ։

։ գանեռամ գան

ԺԱՄԱԿԱՐ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԵՎ ՆԵՐՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿՅԱՆՔԻ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԳԱԾԱՅՐ

ԽՄԲԱԳՐՈՂ ԵՎ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏԻՐՈՋ՝ Ս. Ֆ. ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵ՝ Ս. Ֆ. ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ, Ս. Ա. ԱՍԼԱՆՅԱՆ, Ա. Ա. ԱՍԼԱՆՅԱՆ, Ա. Ա. ԱՍԼԱՆՅԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ՀԱՍՑԵ՝ ՔԱՂԱՔ ԵՐԵՎԱՆ, ԱՌԱՔԵԼՅԱՆՆԵՐԻ ՏՈՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՂ ԵՎ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏԻՐՈՋ՝ Ս. Ֆ. ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ

ԱՌԱՔԵԼՅԱՆՆԵՐԻ ՏՊԱՐԱՆ

ՀԱՍՑԵ՝ ՔԱՂԱՔ ԵՐԵՎԱՆ, ԱՌԱՔԵԼՅԱՆՆԵՐԻ ՏՈՒՆ

ԳՆԱՅԻՆ ԱՐՏԱՏՊԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԳԻՆԸ

Տարեկան	5 ռուբլի	10 ֆրանկ	4 մարկ
Կիսամյա	3 ռուբլի	6 ֆրանկ	2 մարկ
Եռամսյա	1 ռուբլի	3 ֆրանկ	1 մարկ
Մեկ ամիս	50 կոպ.	1 ֆրանկ	40 փեֆ.

ԱՌԱՆՁԻՆ ՀԱՄԱՐ 5 ԿՈՊԵԿ ԿԱՄ 10 ՖՐԱՆԿ։

ԱՐՏԱՏՊԱՐՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏ՝ Ս. Ֆ. ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ՆԱԽԱԳԱՀ՝ Ս. Ա. ԱՍԼԱՆՅԱՆ

ԱՐՏԱՏՊԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՍՑԵ՝ ՔԱՂԱՔ ԵՐԵՎԱՆ, ԱՌԱՔԵԼՅԱՆՆԵՐԻ ՏՈՒՆ

ԱՐՏԱՏՊԱՐՈՒԹՅԱՆ ԳԻՆԸ

Տարեկան	5 ռուբլի	10 ֆրանկ	4 մարկ
Կիսամյա	3 ռուբլի	6 ֆրանկ	2 մարկ
Եռամսյա	1 ռուբլի	3 ֆրանկ	1 մարկ
Մեկ ամիս	50 կոպ.	1 ֆրանկ	40 փեֆ.

ԱՌԱՆՁԻՆ ՀԱՄԱՐ 5 ԿՈՊԵԿ ԿԱՄ 10 ՖՐԱՆԿ։

ԱՅԺՄԻԱ ԴԻՏՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՅԺՄԻԱ ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

ՏՈՒՆՔԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ՆՈՐ ՕՐԵՆՔ։ Ինչպես հայտնի է, Տունքայի գործարանները, որոնք ամբողջ Կովկասի համար մեծ նշանակություն ունեն, ենթարկվել են ամենաանարդար հալածանքների։ Գործարանի տնօրենը, որ ինքն էլ հարկավոր է ասել, ազգությամբ հայ է, ստիպված է եղել հրաժարվել պաշտոնից։ Գործարանի գործերը հանձնվել են մի գերմանացու։ Ինչպես գրում է «Կասպի» թերթը, գերմանացուն հանձնելուց հետո գործարանի գործերը ոչ միայն չեն լավացել, այլ ընդհակառակը, գնալով վատանում են։ Գործարանի բանվորները գանգատվում են, որ գերմանացի տնօրենը նրանց հետ անարդարություններ է գործադրում։ Գործարանի գործերի վատթարանալուն նպաստում է նաև այն հանգամանքը, որ գերմանացի տնօրենը ոչ մի գիտություն չգիտի գործարանի գործերի մասին։ Գործարանի գործերի վատթարանալուն նպաստում է նաև այն հանգամանքը, որ գերմանացի տնօրենը ոչ մի գիտություն չգիտի գործարանի գործերի մասին։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐԻ ՄԱՍԻՆ։ Ինչպես գրում է «Մշակը», Ռուսաստանի Ներքին գործերի նախարարությունը հրաման է արել, որպեսզի հայկական հարցերի մասին ոչ մի գրություն չտպագրվի։ Ինչպես գրում է «Մշակը», Ռուսաստանի Ներքին գործերի նախարարությունը հրաման է արել, որպեսզի հայկական հարցերի մասին ոչ մի գրություն չտպագրվի։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐԻ ՄԱՍԻՆ։ Ինչպես գրում է «Մշակը», Ռուսաստանի Ներքին գործերի նախարարությունը հրաման է արել, որպեսզի հայկական հարցերի մասին ոչ մի գրություն չտպագրվի։ Ինչպես գրում է «Մշակը», Ռուսաստանի Ներքին գործերի նախարարությունը հրաման է արել, որպեսզի հայկական հարցերի մասին ոչ մի գրություն չտպագրվի։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐԻ ՄԱՍԻՆ։ Ինչպես գրում է «Մշակը», Ռուսաստանի Ներքին գործերի նախարարությունը հրաման է արել, որպեսզի հայկական հարցերի մասին ոչ մի գրություն չտպագրվի։ Ինչպես գրում է «Մշակը», Ռուսաստանի Ներքին գործերի նախարարությունը հրաման է արել, որպեսզի հայկական հարցերի մասին ոչ մի գրություն չտպագրվի։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

**ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ

ՊԷՅՔԸՐ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

241 370 500 ԲԵՐԱ 500 370 241

ԱՆԿՈՂՆԻ ԿԱԶՄԱԾՆԵՐ ԵՒ ՅԱՐԱԿԻՑ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐ

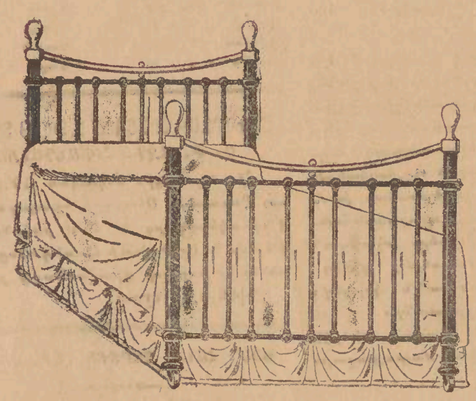
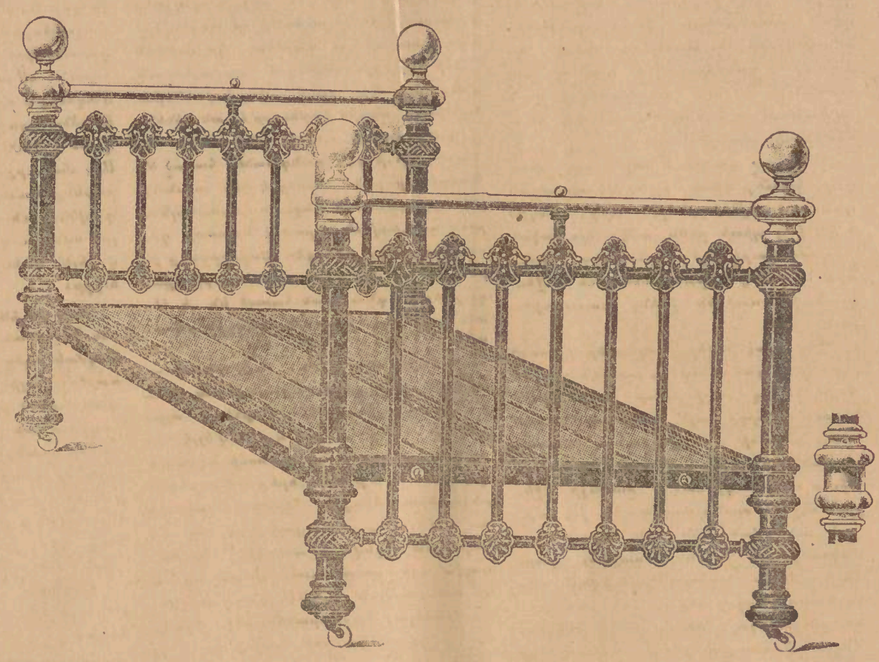
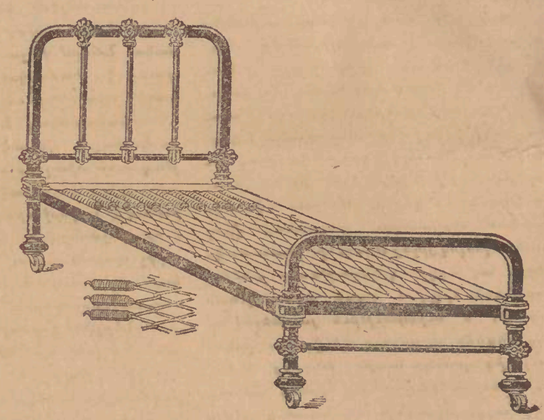
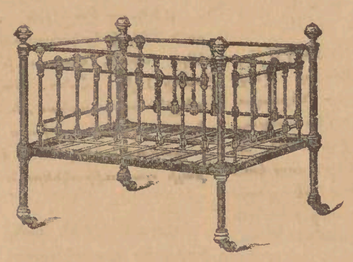
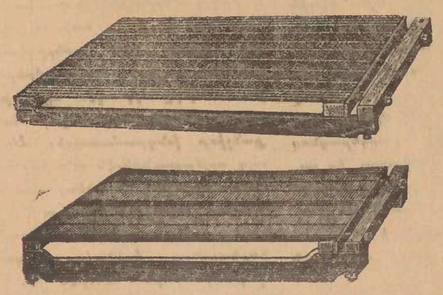
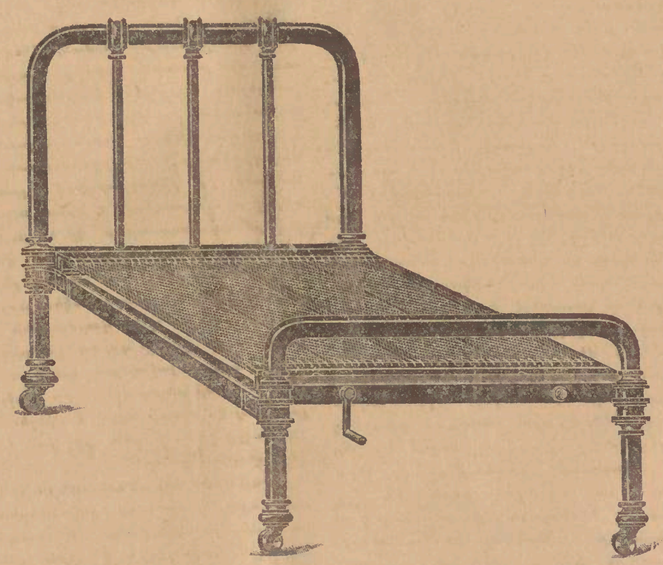
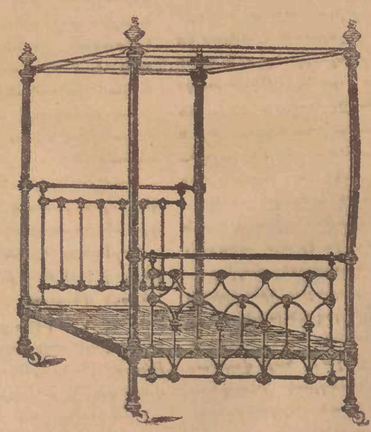

ՄԵԾ ՄԹԵՐՔ ՓԱՑՏԷ, ԵՐԿԱԹԷ ԵՒ ԱՆԱԳԱՊՂԻՆՁԷ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐՈՒ, ՏՂՈՑ, ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ԵՒ ՕԹԷԼԻ ՄԱՀՃԱԿԱԼՆԵՐՈՒ

ԲԱՑՈՒՄ ԱՅՐԵՐՈՒ, ՄԱՆՉԵՐՈՒ ԵՒ ՓՈՔՐ ԱՂՋԻԿՆԵՐՈՒ ՅԱՏՈՒԿ

ՊԱՏՐԱՍՏ ՁԳԵՍՏԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՃԻՒՂԻՆ

ՄԵԾ ԺԱՄԱՆՈՒՄ ՆՈՐ ԶԳԵՍՏԵՂԷՆՆԵՐՈՒ

ԱՅՐԵՐՈՒ, ՄԱՆՉԵՐՈՒ ԵՒ ՓՈՔՐ ԱՂՋԻԿՆԵՐՈՒ ՅԱՏՈՒԿ ՎԱՅԵԼՈՒՉ ՁԵՒԵՐՈՎ ԵՒ ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆ